

Az első szárazföldi hadműveletek hadtáptechnikai harci veszteségeinek pótlásáról

*Dr. Thürmer Gyula alezredes,
a hadtudományok kandidátusa*

Széles körben ismeretes, hogy a fegyveres küzdelem során várhatóan bekövetkező technikai harci veszteségek pótlásának kérdései a néphadseregünkben is napirenden szerepelnek.

Ennek a rendkívül bonyolult komplex problémának a megoldása számos kérdés tisztázását igényli. Mindenek előtt elengedhetetlenül szükséges reális képet alkotni arról, hogy az első szárazföldi hadműveletek alatt milyen méretű és összetételű technikai harci veszteség várható. Továbbiakban tudományos előrelátás módszereivel fel kellene mérni, hogy a várható technikai harci veszteségek a harcérték csökkenése, a hadműveletek anyagi-technikai biztosítása, a sérült technika helyreállítása, illetve pótlása szempontjából milyen gondjaink lehetnek. Választ kellene kapni arra a kérdésre is, hogy a technikai harci veszteségek felszámolása, illetve pótlása az iparunkkal és a külkereskedelmünkkel szemben milyen követelményeket támasztanak.

Cikkemben ennek a problémakörnek egy lényeges részterületével az összefegyvernemi hadseregünk és annak ellátása érdekében létrehozásra kerülő Központ Hadtáp Előretolt Lépcső hadtáptechnikai harci veszteségei előre jelzésének, felszámolásának és pótlásának alapvető kérdéseivel kívánok foglalkozni.

Szeretném elemző módon bemutatni az elvonuló szárazföldi haderőnk hadtáptechnika állományát. Továbbiakban célom, hogy felvázoljam az első hadműveletek alatt várható hadtáptechnikai harci veszteségeket és az azokból származó problémákat. Végül tárgyalni tervezem azokat a problémákat, amik a harci sérült hadtáptechnikai eszközök összegyűjtésével, kivonásával, javításával, pótlásával kapcsolatosak.

Úgy gondolom, hogy ezzel a munkámmal a szakértők között érdemi vitát válthatok ki, ami viszont elősegítené az ezen a téren fennálló konkrét problémáink megoldását.

1. A szárazföldi hadsereg és a Központ Hadtáp Előretolt Lépcső hadtáptechnikai állománya

A több mint három évtizedes anyagtervezési tapasztalataim szerint az összefegyvernemi hadseregünk és az elvonulása esetén hozzá kapcsolódó ellátási tagozatok hadtáptechnikai szervezete számos tényezőtől függ, melyek közül a legfontosabbak:

a) *A harci eszközök mennyisége és minősége.* Törvényszerűnek tekinthető, hogy a haditechnikai eszközök darabszáma növekedésének, a fegyverzeti rendszer minőségi fejlesztésének függvénye a hadtáptechnikai eszköz igények alakulása. Ezt a törvényszerűséget jól bizonyítja az a példa, hogy a közepes harckocsik darabszámának változása 3:1 arányban áll az üzemanyagtöltő gépkocsik szükségletének alakulásával.

b) *Az elvonuló szárazföldi haderő létszáma.* A személyi állomány tábori körülmények közötti folyamatos ellátásához számos hadtáptechnikai eszköz kötődik. Ebből értelemszerűen a következők, hogy a létszám alakulásának meghatározó szerepe van a hadtáptechnikai állományra. Példaként kívánom megemlíteni, hogy minden 150–180 fős létszám növekedése egy-egy mozgókonyha igényt jelent.

Szükségesnek tartom megjegyezni, hogy a harci eszközök mennyiségi és minőségi változása, a haderő létszámának növekedése a hadtáptechnikai eszköz állomány alakulására kétféle hatást gyakorol. Egyrészt a meglévő típusok darabszámát növeli, másrészt igényli a korszerűbb, nagyobb teljesítő képességű hadtáptechnikai eszközök létrehozását. Ennek a törvényszerűségnek felismeréséből következett be például a 3 tonnás üzemanyagtöltő gépkocsik 5 tonnással való felváltása.

c) *A személyi állomány életkörülményei.* Közismert tény, hogy a hadseregünk felső vezetése arra törekszik, hogy a polgári életben elért életszínvonal a katona részére szolgálati ideje alatt is a legmesszebbmenőkig biztosítva legyen. Ebből következően igényként jelentkezik az, hogy a harcoló katona a legbonyolultabb körülmények között is rendszeresen legyen ellátva meleg étellel, kenyérral, ivóvízzel, tiszta fehérneművel és tábori körülmények között is biztosítsuk számára a fürdés, pihenés kulturált lehetőségét. A személyi állomány életszínvonalának harci körülmények közötti megfelelő szinten tartása érdekében a hadtáptechnikai eszközök külön csoportja alakult ki. Ebbe a kategóriába sorolható például: a hőszigetelt vízszállító-, temperált kenyér, illetve húszállító-, fürdető- stb. eszközök.

d) *A harctevékenységek intenzitása.* A korszerű viszonyok között létre jött fegyveres küzdelem megköveteli, hogy minden ellátási tagozatban olyan hadtáptechnikai eszközök legyenek, amelyek a csapatok mozgékonyágát, manőverező képességét a legnagyobb mértékben biztosítsák. Ez a követelmény szükségessé teszi egyrészt a harcoló és harcbiztosító egységek hadtáptechnikai eszközeinek terepjáró képességét, másrészt az anyagáramlás növelését elősegítő szerkezetek rendszerbe állítását. Ez a tény sürgeti pl.: a konyha gépkocsik kialakítását, a tábori körülmények közötti anyagmozgatás gépesítését.

e) *Az egészségügyi harci veszteségek.* A különböző egészségügyi célokat szolgáló eszközök szükségletének meghatározásánál elengedhetetlen feltétel a harctevékenységek során várható sebesültek számának ismerete. Ugyanis a sebesültek számától függ pl.: a kiürítő-, kötöző-, mütő-, vérszállító-, oxigén fejlesztő- stb. eszközök szükséglete.

f) *A szükségletek biztosításának lehetőségei.* A teljesség igénye nélkül felsorolt tényezők alapján kialakult szükségleteket minden esetben össze kell vetni a biztosítás lehetőségeivel. Tehát számításba kell venni a hazai gyártási, az import beszerzési, a mozgósításkor népgazdaságból történő igénybevételi lehetőségeket.

Szeretném kihangsúlyozni, hogy az állománytáblákba rögzített hadtáptechnikai eszköz szükségletek minden esetben a biztosítási lehetőségek figyelembevételével

kerülnek meghatározásra. Ebből következik, hogy a szükségletek több esetben nem az optimális igényt tükrözik, hanem a reális biztosítás lehetőségével azonosak.

A fenti szempontok alapján kialakított hadtáptechnikai eszköz állomány jelenlegi szervezés szerint az összefegyvernemi hadseregnél mintegy ötezer, a Központ Hadtáp Előretolt Lépcsőnél pedig megközelítően 4-6 ezer darabból áll. *Részleteiben a következők:*

Hadtáptechnika megnevezése	HDS	KHEL	Összesen
Főző eszközök	989	547	1536
Kenyér száll. gk.	126	29	155
Hűtő gk.	57	19	76
Vízszállító eszközök	494	261	755
Sütő eszközök	92	56	148
Úza. szállító eszközök	1626	250	1876
Szivattyúk	116	96	212
Úza. laboratóriumok	15	4	19
Csővezetékek	4	15	19
Sebesültszállító gk.	564	636	1200
Eü. szak gk-k és utánfutók	213	404	617
Vasúti eszközök (vagonok)	—	398	398
Közl. szolg. eszközei	186	270	456
Összesen:	5027	4582	9609

A fenti eszközökön kívül a hadtáp jelentős mennyiségű anyagot szállító gépjárművel is rendelkezik. Csak a hadműveleti hadtápot kiemelve az ott levő szilárd, illetve folyékony anyagot szállító gépkocsiszállító zászlóaljok kapacitása mintegy 17-18 ezer tonna.

Az elvonuló szárazföldi haderők hadtáptechnikai állományának összetételét tekintve megállapítható, hogy kb. 50 főbb eszközből áll.

Mozgathatóság szempontjából az eszközök megoszlása a következő:

Megnevezés	HDS	KHEL	Összesen
Gépkocsi	2203	1278	3481
Pótkocsi	172	56	228
Utánfutó	1822	964	2786
Vasúti vagon	—	398	398
Szállítóeszközt igényel	830	1886	2716
Összesen:	5027	4582	9609

A táblázatból jól látható, hogy az elvonuló szárazföldi erők hadtáptechnikai eszköz állományának 36%-a önjáró, 34%-a pedig vontatmány. A 30%-ot kitevő egyéb eszközök is térméreteiket tekintve olyanok, hogy szállításuk külön-külön egy-egy tehergépkocsit igényel.

A tárgyalt hadtáptechnikai állomány biztosítási oldalát tekintve az eszközök 78⁰/₀-a a néphadsereg tulajdonában van, 22⁰/₀-a pedig mozgósításkor a népgazdaságból kerül igénybevételre. Ez a viszonyszám azt is kifejezi, hogy az összefegyvernemi badsereg és a Központ Hadtáp Előretolt Lépcső szükségleteinek több mint háromnegyed része olyan speciális eszköz, amit béke időszakban be kell szervezni, fenntartásukról, javításukról, tartalék alkatrész ellátásukról gondoskodni kell. A népgazdasági igénybevételt értékelve megállapítható, hogy ez a hadtáptechnikai eszközök szűk körére terjed ki. Az ezen az úton biztosított mintegy 1700 darab hadtáp szakgépkocsi üzemanyag-, víz-, kenyér-, sebesültszállító és hűtőgépkocsi. A népgazdaság helyzetéből adódóan az igénybe vett eszközök több mint fele csak szükségszerűen alkalmas helyettesítésre. Például az üzemanyag vagy a sebesültszállításra igénybe vett közel 1000 tehergépkocsit tartályok, illetve hordágy függesztő szerkezetek ellátásával lehet rendeltetésüknek megfelelően alkalmassá tenni.

A meglevő eszközeink forrását elemezve megállapítható, hogy az alapvető hadtáptechnikai eszközeinknek megközelítően a fele a hazai ipartól származik. Például: mozgókonyha, víz-, üzemanyagszállító gépkocsik, pótkocsik, utánfutók, hűtő-, kötöző-, különféle eu. labor gépkocsik, acéltartályok, desztilláló és sterilizáló berendezések stb. A vizsgált hadtáptechnikai eszközök 80⁰/₀-át a hazai ipar adja.

Az import eszközeink félesége 15–20 között mozog. A hadtáptechnikai importunk majdnem egésze a szovjet relációból származik. Például: üzemanyagtöltő-, sebesültszállító gépkocsik, üzemanyag szivattyúk, csővezetékek, valamint laboratóriumok, elasztikus tartályok. A többi baráti államtól származó főbb hadtáptechnikai eszközféleség csak néhány típust és kevés darabszámot jelent.

Ebből a fejtegetésből levonható az a következtetés, hogy az alapvető hadtáptechnikai eszköz szükségleteink biztosítása erősen függ az import lehetőségeinktől.

A vizsgálat tárgyát képező technikai bázis jelentős része összetett anyag, ami gyakorlatilag azt jelenti, hogy van az adott eszköznek fő és szakanyag felelőse. (Például: a szakgépkocsik esetében). Erre a kérdésre azért célszerű ráirányítani a figyelmet, mivel a hadtáptechnika üzemben tartásánál, javításánál stb. úgy békében mint háborúban az e téren való együttműködésnek rendkívül nagy jelentősége van.

2. Az első hadműveletek várható hadtáptechnikai harci veszteségei

A korszerű viszonyok között kirobbanó fegyveres konfliktus első hadműveleteinek technikai harci veszteségeit rendkívül nehéz előre felmérni. Ezzel szemben azonban a hadműveletek anyagi, technikai biztosítása megköveteli, hogy előre jelezzük a saját erőinkre mért ellenséges csapás után várható anyagi, technikai harcértékünket. Másképpen fogalmazva lássuk előre a technikai harci veszteségeinket.

Úgy gondolom, hogy a technikai harci veszteségek prognosztizálásának szükségességét mélyrehatóan nem kell indokolnom, mivel közismert, hogy enélkül a harci veszteségek felszámolását, a javítást, tartalék alkatrész felhalmozást, a háborús időszak hazai gyártását, valamint az importot kellő alapokra nem tudnánk helyezni.

A gyakorlatok tapasztalatai szerint a harcoló és harcbiztosító egységek hadtáptechnikai harci veszteségeit számos tényező determinálja, melyek közül a legfontosabb az, hogy a harctevékenységet folytató erők mikor és milyen erejű ellen-

séges csapást kapnak. Ezt az állítást azzal kívánom indokolni, hogy véleményem szerint a hadműveletek anyagi, technikai biztosításánál fel kell készülni a várható maximális harci veszteségek pótlására is. Ennek a felfogásomnak alapján kívánom elemezni az összefegyvernemi hadseregünk és a Központ Hadtáp Előretolt Lépcsőnk első hadműveletek alatt várható hadtáptechnikai harci veszteségeit.

A szakirodalomban közzé tett és a gyakorlatokon alkalmazott harci veszteségi normák a legkülönbözőbbek. Az ismert mutatók közül számításaimnál abból indulok ki, hogy az első hadműveletek alatt (2 hadsereg támadó hadművelet) rakéta és atomfegyverek tömeges alkalmazása esetén napi 4⁰/₀-os hadtáptechnikai harci veszteséggel célszerű számolni. Az általam választott átlagos napi harci veszteség értékelése szempontjából összehasonlításként említem meg, hogy szakirodalmi adatok szerint a Nyugati Fronton a front támadó hadműveletében a közepes harci veszteség közepes harcokocsiból 12–15⁰/₀, páncélozott járművekből 6–8⁰/₀, gépkocsiból 7,5–9,5⁰/₀, kilövő állományokból, rakéta komplexumokból, rádió állomásokból, légvédelmi eszközökből 13–14⁰/₀, tüzér fegyverzetből 3–4⁰/₀, repülő technikából 10–12⁰/₀, üzemanyag eszközökből 4–6⁰/₀, élelmezési technikából 1–2⁰/₀, közúti technikából 2,5–4⁰/₀, szállító eszközökből 3,0–3,5⁰/₀.

A harci technikai veszteségek demonstrálása érdekében választott átlag mutató alapján számolva – hadsereg két támadó hadműveletet feltételezve (14 nap) – a harctevékenység megkezdésekor meglévő eszközállomány 56⁰/₀-a sérül meg. Ebből 80⁰/₀ javítással helyreállítható, 20⁰/₀ pedig visszamenetérő veszteségnek minősíthető. A helyreállítható harci sérült eszközök 50⁰/₀-a kis-, 20⁰/₀-a közepes-, 10⁰/₀-a pedig nagyjavítást igényel.

Ezeknek a mutatóknak az alapján az összefegyvernemi hadsereg és a Központ Hadtáp Előretolt Lépcső hadtáptechnikai eszköz állományának harci veszteségei a következők:

Hadtáptechnika megnevezése	„Van” a hadműveletek megindulásakor	Harci sérült helyre állítható				visszamenetérő veszteség
		össz.	kis	közép javítással	nagy	
Főző eszközök	1536	860	430	172	86	172
Kenyér száll. gk.	155	94	47	19	9	19
Hűtő gk.	76	42	21	8	5	8
Vízszáll. eszközök	755	423	212	84	43	84
Sütő eszközök	148	83	42	16	9	16
Űza. száll. eszközök	1876	1048	524	210	104	210
Szivattyú	212	118	59	24	11	24
Űza. tároló eszközök	2142	1197	597	240	120	240
Űza. laboratóriumok	19	11	6	2	1	2
Csővezetékek	19	11	6	2	1	2
Seb. száll. gk.	1200	671	336	134	67	134

Hadtáptechnika megnevezése	"Van" a hadműveletek megindulásakor		Harci sérült			visszanemterő veszteség
			helyre állítható			
			kis	közép	nagy	
			javítással			
Eü. szak. gk-k és utánfutók	617	345	173	69	34	69
Vasúti eszközök (vagonok)	398	223	112	44	23	44
Közl. szolg. eszközei	456	255	126	51	27	51
Összesen:	9609	5381	2691	1075	540	1075

A táblázatból leolvashatók a következők:

– a hadműveletek megindulásakor meglévő készlet 11⁰/₀-a olyan mértékben megsérül, hogy már nem állítható helyre;

– a nagyjavítást és a visszanemterő veszteséget számolva az első hadműveletek végére a harcérték 83⁰/₀-ra csökken. Másképpen fogalmazva a 9609 darabos állományból 1075 darab véglegesen kiesik, 540 darab pedig a nagyjavítás végrehajtása érdekében kivonásra szorul.

A meglévő javító kapacitásainkat figyelembe véve nagy a valószínűsége annak, hogy a hadműveletek alatt a középjavításra váró eszközöknek csak a 40⁰/₀-a kerül helyreállításra, ami a harcérték további csökkenését jelenti.

Véleményem szerint az első hadműveletek végére hadtáptechnikai eszközök vonatkozásában kimutatott 79–83⁰/₀-os harcérték reálisnak ítéltető meg. Számos gyakorlat, szakirodalmi adat arra utal, hogy az alapvető harci eszközök esetében is hasonló harcérték mutató elérése a cél.

Természetesen a hadműveletek folyamán a harci veszteségek nem egyenletesen jelentkeznek. A gyakorlatok azt bizonyítják, hogy a szemben álló fél az első hadműveletekre tervezett atomcsapások mintegy 50⁰/₀-át az első tömeges atomcsapásnál használja fel. Ebből a helyzetből adódóan ebben az időszakban 30–40⁰/₀-os technikai harci veszteséggel lehet számolni, ami az első hadműveletek végére várható veszteségek 54–71⁰/₀-át jelentik.

Az első tömeges atomcsapások során bekövetkezett technikai harci veszteség szóródása rendkívül változó lehet. Előfordulhat olyan eset, hogy harcképességét valamely magasabbegység, egység részletesen vagy teljesen elveszti.

A harcképesség megítélésének számos kritériuma van, melyek közül egyik meghatározó jellel bíró tényező a technikai harci veszteség mutató. A harcképesség részleges elvesztése esetén a technikai harci veszteség 40–60⁰/₀-nál nem több. Ha a technikai harci veszteség elérte vagy meghaladta a 70⁰/₀-ot akkor a harcképesség teljes elvesztéséről lehet beszámolni. Abban az esetben, ha a technikai harci veszteség 25–30⁰/₀-nál nem nagyobb, akkor a harcképességét az adott katonai szervezet megőrizte.

Hadtáptechnikai vonatkozásban a harcképesség teljes elvesztése esetén a magasabbegységénél 360, egységénél 50 darab, a harcképesség részleges elvesztése esetén pedig magasabbegységénél 260, egységénél 35 darab eszköz szenved sérülést, illetve rövidebb, hosszabb ideig vagy véglegesen hadihasználatatlanná válik.

Az első hadműveletek folyamán várható harci veszteségek következménye képpen hadtáptechnikai eszközök vonatkozásában az *alábbi problémák jelentkezősével lehet számolni*:

- az ellenség első tömeges atomcsapása után a magasabbegységek, egységek harcképességének a lehető legnagyobb mértékű helyreállítását biztosítani hadtáptechnikai eszközökből. Ennek érdekében a harcképességüket teljesen elvesztett katonai szervek eszközeit fel kell használni, ami viszont jelentős átcsoportosítási feladattal jár;

- ki kell vonni a veszteségi gócból a harcképességüket teljesen elvesztett magasabbegységek, egységek hadihasználató állapotban levő vagy javítás útján azzá tehető eszközeit. Például az ellenség első tömeges atomcsapása esetén az összefegyvernemi hadsereg támadási sávjában két nagy tömeges pusztítási góc keletkezhet, amelyekből kivonandó hadtáptechnikai eszközök száma elérheti a 600-800 darabot is;

- a személyi tartalékokból a hadműveletek folyamán létrehozott új alakulatok hadtáptechnikai eszköz szükségleteit biztosítani;

- a magasabbegységektől, egységektől a közép- és nagyjavításra váró hadtáptechnikai eszközöket kivonni, melyeknek mennyisége a 650-700 darabot is elérheti;

- megszervezni és a végrehajtását biztosítani 2,700 darab eszköz kisjavításának, továbbá több mint ezer eszköz középjavításának. Az első hadműveletek időtartamát és a meglevő javító kapacitásokat figyelembe véve ez a feladat rendkívül nagy gondot jelent;

- hátraszállítani a háborúba mintegy 540 darab eszközt nagyjavításra, ami 2-3 vasúti szerelvényt tesz ki;

- megszervezni több mint ezer már nem javítható eszköz bontását. Ezen az úton egyes szakértők szerint az alkattész és fődarab szükségletünk 20-25%-a biztosítható.

A harci veszteségek tanulmányozása során felvetődtek bennem az *alábbi gondolatok*:

- célszerű-e a hadtáptechnikai eszközök minden fajtájára vonatkozóan egységesen három javítási fokozattal tervezni. Köztudott dolog, hogy a gépjárművek esetében a javítási óra szám, vagy valamely fődarab cseréje a középjavítás kritériuma. Ismereteim szerint a hadtáptechnikai eszközök többségénél - a hordozó járműveik, alvázaik kivételével - a középjavítás igénye sem fizikai elhasználódásuk, sem harci sérülésük következtében nem jelentkezik. Például: hűtő-, kenyérszállító-, kötöző-, laboratóriumi gépkocsik felépítménye, üzemanyagtároló eszközök stb. esetében. Úgy vélem, célszerű lenne valamennyi hadtáptechnikai eszköz javítási fokozatait meghatározni már a rendszerezési eljárásuk során;

- szakmai feltételek hiánya miatt nem tartom lehetségesnek számos hadtáptechnikai eszköz tábori körülmények közötti középjavítását. Például: a fürdető-fertőtlenítő berendezéseknek, röntgen készülékeknek, autoclávoknak stb. Célszerű lenne már béke időszakban meghatározni a hadtáptechnikai eszközöknek azon körét, amelyek tábori körülmények között is középjavításon áteshetnek.

3. A hadtáptechnikai harci veszteségek pótlásának problémái

A szakértők egybehangzó véleménye szerint az lenne a legkedvezőbb, ha a harci veszteségeket új, korszerű, béke időszakban tartalékként felhalmozott eszközökből azonnal pótolnánk. Ez gyakorlatilag azt is jelenti, hogy az első hadműveletek során várható harci veszteségeknek megfelelő mennyiségű eszközt állandóan hadászati tartalékban tartsuk. Konkrétan a visszamenetérő veszteségek és a nagyjavításra váró eszközök pótlása érdekében az össz szükséglet 17⁰/₀-át kellene felhalmozni. Ilyen követelmények kielégítésére gazdaságilag az államok többsége nem képes.

Ennek ellenére a hadászati tartalékképzésről nem szabad lemondani. Törekedni kell arra, hogy a fegyverzeti rendszerből kivont, régebbi típusú, de hadihasználható állapotban levő eszközök erre a célra zárva legyenek. A gyakorlati élet azt igazolja, hogy a hadtáptechnikai eszközök döntő többsége a fizikai elhasználódásukig marad a fegyverzeti rendszerben. Ebből a tényből eredően csak azok az eszközök jöhetnek hadászati tartalékként számításba, amelyek felváltása az crkölcsi kopásuk végett történik. A korszerűtlenné válás miatt lecsereált hadtáptechnikai eszközök száma rendkívül kevés, ezért az ily módon létrehozott hadászati tartalékoknak a harci veszteségek pótlása szempontjából kicsi a jelentősége.

A harci veszteségek pótlásának további alapvető forrásai a hazai ipari termelési és az import lehetőségeink. Az erre az időszakra vonatkozó termelési és beszerzési terveinket figyelembe véve reálisan azzal számolhatunk, hogy a háború első negyedévében kapott mennyiségek az első hadműveletek során elszennvedett hadtáptechnikai harci veszteségeinket részben pótolja. Például: mozgókonyhából, vízszállító és üzemanyag-szállító utánfutóból a visszamenetérő harci veszteség és a nagyjavítást igénylő eszközök 50⁰/₀-át. Egyéb hadtáptechnikai eszközökből – a szaggépkocsik kivételével – a gyártásból, illetve az importból való pótlás lehetősége az előbbi eszközökével közel azonos.

A hadtáp szaggépkocsik és a vasúti gördülőanyagok döntő többsége – a helyettesítő eszközök figyelembevételével – a népgazdaságból biztosítható. Ezen a téren számolni kell azzal, hogy a hadtáp szaggépkocsik pótlására alapvetően normál közúti tehergépkocsik fognak rendelkezésre állni.

A hadtáptechnikai harci veszteségek hadászati tartalékából, hazai ipar termeléséből, importból, népgazdaságból történő igénybevételből való biztosítási lehetőségeket áttekintve levonható az a következtetés, hogy a visszamenetérő harci veszteség és a nagyjavítást igénylő eszközöknek közel a fele pótolható ezekből a forrásokból.

Ebből a következtetésből egyenesen adódik az a tény, hogy a harci veszteségek pótlása szempontjából a közép- és nagyjavításra váró eszközök helyreállítása rendkívül fontos.

E két javítási fokozat közül a középjavításnak van nagyobb szerepe a harci veszteségek pótlására. Tömegét tekintve a középjavításra váró eszközök száma kétszer akkora mint a nagyjavítást igénylő eszközöké. A kialakult elveink szerint a középjavítást hadműveleti területen a seregtest és a Központ Hadtáp Előretolt Lépcső javítóerőivel és eszközeivel kell végrehajtani. A megjavított eszközök harci veszteségek pótlására történő felhasználásra ezen katonai szervek illetékes főnökei döntenek.

Sajnos a hadtáptechnikai eszközök tábori viszonyok közötti középjavításának rendszer feltételei jelenleg még nem biztosítottak. Ezen a téren szabályozásra várnak a következők:

– a sérült hadtáptechnikai eszközöket kinek az utasítására, ki milyen eszközzel vonhatja (szállíthatja) be a Sérült Technika Gyűjtő helyre.

Ezen probléma megítélésénél látni kell azt, hogy összességében mintegy 2600 darab közép, illetve nagyjavítást igénylő, továbbá harcértékét teljesen elvesztett nem javítható eszközt kell megmozgatni a vontató erőknek. Gyakorlatok tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a páncélos és gépjármű-szolgálat vontató erői sok esetben a saját sérült eszközeik időbeni begyűjtésére nem voltak elegendők.

Ennek a kérdésnek rendezése érdekében meg kell határozni, hogy a sérült hadtáptechnikai eszközök begyűjtése terén a hadtáp és a páncélos és gépjármű-szolgálatnak milyen feladatai vannak. Továbbá a vontató kapacitásokat úgy kialakítani, hogy azok a hadtápszolgálat harci sérült eszközeinek Sérült Technika Gyűjtő helyre való vontatását biztosítsák;

– a harci sérült hadtáptechnikai eszközök javítási fokozat szerinti osztályozását, selejté való minősítését, bontásának engedélyezését, javítási sorrendjének meghatározását stb. ki hajtja végre.

A feladat nagyságát és jelentőségét mutatja az, hogy az első hadműveletek ideje alatt mintegy ötezer harci sérült hadtáptechnikai eszköz javítása, illetve selejté való nyilvánítása kérdésében kell dönten.

Véleményem szerint magasabbegység, egység szinten a hadtáp, valamint a páncélos és gépjármű-szolgálatnak csak abban kellene együttműködni, hogy a Sérült Technika Gyűjtő helyre bevontatásra kerüljön valamennyi olyan harci sérült hadtáptechnikai eszköz, ami kijavítással nem állítható helyre.

Seregest és a Központ Hadtáp Előretolt Lépcső szintjén jelentkezik egy olyan szervezet létrehozásának szükséglete, amely a középjavításokat megszervezi és végrehajtja, elvégzi a harci sérült hadtáptechnika javítási fokozatba sorolását, meghatározza a javítás sorrendjét, gondoskodik a nagyjavításra váró eszközök hátraszállításáról.

Szovjet tapasztalatok arra utalnak, hogy a hadsereg ellátó dandár kötelékében egy hadtáptechnika javító századot, a Központ Hadtáp Előretolt Lépcső keretében pedig egy hadtáptechnika javító zászlóaljat célszerű létrehozni.

Nálunk volt korábban egy olyan álláspont, hogy a harci sérült hadtáptechnikai eszközöket a páncélos és gépjármű-szolgálat műhelyei, üzemei állítsák helyre. A gyakorlatok bebizonyították, hogy ennek a követelménynek nem tudnak eleget tenni. Számos esetben az alapvető harci technikák javítását is csak nagy erőfeszítésekkel tudták megoldani. Kapacitásukból csak a legfontosabb különleges gépkocsik helyreállítására jutott.

A hadműveleti területen történő középjavításoknál gondként jelentkezik az is, hogy a harci sérült hadtáptechnikai eszközök helyreállításához megfelelő tartalék alkatrész és fődarab készletek nincsenek.

Véleményem szerint a középjavítások végrehajtása érdekében a kapacitásnak megfelelően alkatrész és fődarab tartalékot szükséges létrehozni az alábbi források figyelembe vételével:

– központi beszerzésből	40–50%
– kislejtített eszközök bontásából (háború esetén)	20–25%
– alkatrész, fődarab felújítás	20–25%

A harci veszteségek pótlása szempontjából a nagyjavításra váró hadtáptechnikai eszközöket csak másodlagosnak tartom. Szükséges volna megvizsgálni, hogy ipari vonatkozásait tekintve háború esetén érdemes-e ezzel a helyreállítási formával számolni. Megítélésem szerint erre a célra csak a béke időszakában kialakított kapacitásokat szabad felhasználni.

Összegezve:

Úgy gondolom, hogy a cikk keretei miatt behatárolt vázlatos ismertetésből is jól látható az első szárazföldi hadműveletek hadtáptechnikai harci veszteségpótlási rendszerének főbb elemei, azok összefüggései és problémái. Megítélésem szerint az e téren fennálló problémák közül első sorban a középjavítás adta potenciális lehetőség biztosítását kellene megoldani, mivel ez a kulcskérdése a hadtáptechnikai harci veszteségek pótlásának.